

prsa naprej. 3. Na šetnji je treba večkrat globoko vzdihati, a se ogibati vsakega pušenja. Tudi roke je treba kretati, seveda samo toliko, kolikor dovoljuje pristojnost. Gospe, koje radi obleke in radi običaja ne pregibajo gornjega telesa, nemajo od šetnje toliko koristi kolikor one matere, katere se na šetnji igrajo z deco in s tem pregibajo vse dele telesa. 4. Da bode šetnja zdravju koristna, ne sme biti duhu naporna. Zato se je treba na šetnji ogibati globokega razmišljanja in napenjanja fantazije, a gledati, da se je kolikor možno veselo. 5. Dobro je, navaditi se izprehoda pri vsakem vremenu, po letu ali po zimi po dežji, snegu ali vetru. Treba se je seveda primerno oblačiti in čuvati. 6. Za učenjaka, uradnika in delavca je šetnja najkoristnejša v jutru pred zajutrkom, potem pa, ko je izpil kupico vode. Šetnja pa ne bodi ni predaleka ni prehitra. Ako se ne izprehajaš sam, ampak samodrug ali samotretji, tedaj pripravi vesel, nenaporen razgovor duh za resen posel. 7. V obče naj se človek šeta tako dolgo, dokler se čuti utrujenega.

Kdor se grdo drži in grdo hodi, onemu ne more niti kretanje biti lepo. Naj sedi ali stoji, naj pozdravlja ali priporoča se, naj izjavlja vesela ali resna, ohola ali ponižna, komična ali tragična čustva; vse bode v njem nelepo. Lahkota kretanja obstoja v tem, da se navadimo težino telesa razdeliti na več težišč zajedno ali menjaje in vrsté se. Vse telo se mora na harmonijski način strinjati z vsakim kretanjem. More li biti lep pozdrav, ako samo namignemo z glavo, ali samo podamo roko? Vse telo se mora pri vsakem pozdravu in drugem kretanju harmonijski strinjati z glavo in roko.

(Pride še.)

Márica.

M A T I.

Gospod, ozri se blagohotno
Na moje detešce slabotno!
S solzami prosim Te v očeh.
Ne vzemi ga kot žrtev za moj greh...

* * *

Nič več ne prosim sreče záse,
Le detešce naj srečno rase;
Ta prošnja moja noč in dan
Naj ne glasi v nebesa se zaman.
Usliši moje srčne želje!
Na mládost naj mi bo v veselje,
V uteho mi na stare dni,
Po smrti pa njegova se molitev
Za mojo dušo naj glasi!

Márica II.

Kaj in kako naj se čita.

(V odgovor c. g. Grešniku.)

Im Auslegen seid frisch und munter,
Und legt ihr nichts aus, so legt was drunter.
Goethe.

Pač čudne razmere vladajo v nas Slovencih. Samo da vzame kedo pero v roko ter napiše nekaj besed, že se kedo oglašá, da mu vse njegove besede preobrne in prekucuje, ter jih potem v čisto drugem smislu prereše-tuje, pretehtuje in — zavrže. K sklepu pa morda ravno tisto trdi, kakor njegova žrtva, samo da se drugače izraža. No, prav tako se je godilo meni. Upam sicer, da me je večina mojih cenjenih čitateljic in čitateljev umela prav, vendar hočem razjasniti svoje stališče tudi c. g. Grešniku držeč se prislovice: Clara pacta

Citirala sem bila stavek iz „pisma iz Pariza“ in baš ta ominozni citat je spravil c. g. G. iz duševnega ravnotežja. Ali sem pa morda naperila svoj članek proti njegovemu pismu? Menim, da ne. Saj sem še izrecno povdarjala: „Nočem se tukaj natančneje ozirati na vsebino navedenega pisma, kakor tudi ne na faktum, „kojega ne potrebujemo“. Dirnilo me je le neprijetno, čitaje, da mi Slovenci nikdar ničesar ne dosežemo in ne doživimo.

Nadalje sem pa karala le mlačnost, ki vlada v Slovencih, če gre za kak napredek, kako se odvrčajo vse novotarije s cenenim izgovorom: tega ne potrebujemo. Dokazati sem hotela torej le, da s tako kitajsko konservativnostjo ne dosežemo nikdar stališča med civilizovanimi, merodajnimi narodi. Citirani stavek me je torej le napeljal do tega razmotrivanja po takozvani asocijaciji misli.

Kaj pa g. Grešnik? V dolgi razpravi pripoveduje nekaj o bojaželjnosti in krvoločnosti starih Slovanov, o sedaj vladajočem boju Nemcev in Italijanov proti Slovincem, o špekulativnih politikastrih, ki slepijo narod i. t. d., stvari, ki niso prav v nobeni zvezi z mojim člankom. Ali pa hoče c. g. G. morda s tem povedati, da vedoma pretiram, da ne rabim hujšega izraza? No, če je to mislil, naj mu bode povedano, da sem napisala omenjeni članek iz zgolj prepričanja, kajti nverjena sem, da se odpravljajo nedostatki le, če se javno grajajo, nikakor pa, če se prikrivajo in zatajujejo. Náš narod je mal, tega morda pač ne bode nihče zanikal. A po marljivem delovanju se bode i on vzel na višjo stopinjo, nego jo zavzema zdaj. Seveda se ne bode razvijal sam, po svoje, iz svoje sredine, iz lastne moči, kakor to mislijo nekateri ne preveč trezno računajoči rodoljubi, nego po vzgledu drugih, naprednih narodov. Ali je to sramotno? Ali nam kaže zgodovina sploh kak primer, da bi se bilo katero ljudstvo razvilo samostojno? Ne, vsi so se vspeli, naslanjaje se na kulturo starejšega naroda, kojega so naposled nadkrilili. Jediní Kitajci so se vzdržali za svojim nepredornim zidom tujega upliva, a kam jih je to dovedlo? Že stolet a, da ne rečem tisočletja, stojijo na isti kulturni stopinji — žalostna posledica samoljubne teorije o lastnih močeh.

Naslanjaje se na kulturo starejših narodov v za-

padu Evrope se bodo razcvitale tudi slovanske narodnosti — tedaj tudi mi. Da nas je *malo*, ne pride tu v poštev. Zakaj bi se tu v malem ne izvrševalo, kar se dogaja drugje v večji meri? Pa še nekaj. Zgodovina kaže, da ima vsak narod svojo prosvetljeno dobo, po kateri gre njegova moč navzdol. Zapadni evropski narodi so to dobo že imeli. Slovani jo še-le bodo. Prihodnjost velja Slovanom, torej tudi nam. Ne nam samim kot samostalnemu narodu, temveč v zvezi z drugimi Slovani.

Omenila sem v svojem članku, da nam treba pred vsem prav temeljite ljudske omike, brez koje je vsak napredek sploh nemožen. Koliko talentov — genijev se izgublja samo radi tega, ker ni sredstev, po kojih bi se mogli vspeti! Dajte nam *dobrih* ljudskih šol v *zadostujočem* številu, a dana bo vsakemu prilika, razviti svoje zmožnosti. Že Vodnik poje o Slovincu „Za uk si prebrisane glave“, a kaj nam hasne ta bistra glava, če se za plugom vgonablja *brez uka*? Potem pa tožimo, „malo nas je, nimamo jih“.

Če sem se pa ozirala konečno na par „praktičnih dokazov“, se mi to tudi ne vidi baš tako grajanja vredno, če prav niso naša duševna last. Potem takem bi si smel omisliti novo iznajdbo le tisti narod, kojega rojak jo je izumil. Seveda, če bi se držali Slovenci tega načela, bi se znali celó Culukafri kmalo znatno odlikovati pred nami.

Pa naj govorim o čtivu, o romanih in o znanstvenih, poučnih spisih in razpravah. V obče naj velja: to kar se čita, naj se čita pazljivo, premišljeno, kajti le tako je možno imeti o čitanju tudi užitka in haska. Hlastno „požiranje“ knjig je slaba razvada, možna le v napolizobražencu brez vsega okusa. Dobro je tudi, če se prepisujejo odstavki, ki se odlikujejo po posebno lepem slogu, po originalnosti idej ali sploh po čem drugem, v poseben zvezek. Tako se dobi scasoma zbirka lepih in dobrih misli, koje prebirati, ali vsaj prelistovati je gotovo pravi dušni užitek, saj je tako rekoč ekstrakt literature. Kolikokrat se pa tudi dogaja, da se spominjamo nejasno kakega izreka, ki smo ga nekaj nekje čitali, a besedilo nam ne pride več prav na um, niti se ne moremo domisliti, kje smo ga čitali. Kako prijetno, če je zabeležen v literaturnem zvezku, tam ga dobimo gotovo kmalo brez težave. — Da treba znanstvene razprave tudi *umeti*, je morda samo ob sebi umevno. Čitanje samo nam dosti ne hasne, če ga ne umejemo. Zato se pa izključijo same ob sebi vse knjige, ki so spisane strogo znanstveno za strokovnjake. Priporočajo se le *poljudno spisane* razprave, kojih nam tudi ne manjkuje. Saj nam prinaša vsak leposlovni list pravo obilico takih spisov iz vseh strok človeške vede pa v obliki, ki je dostojna vsakemu omikancu.

Da pride za nas Slovence v poštev najpred *slovenska* literatura, mi morda vendar ni treba še posebno omenjati. Žal, da se dan danes le še preveč prezira v širših krogih. Posebno pa greši v tem naše ženstvo, ki jemlje rajši nemško knjigo, nego pa „Zvon“ ali pa knjige Matice Slovenske. Pač grajanja je vredno tako početje, vendar je pa umevno, če pomislimo, da se odtujejoje

naše deklice po nemških šolah do cela svojemu materinskemu jeziku. Celó one šole, ki se zovejo dvojezične, so vsaj v višjih razredih do cela nemške. Ni torej čuda, če se naše ženstvo še ni moglo sprijazniti s slovenskim čtivom, ki mu dostikrat še umljivo ni. Saj govori marsikatera prav gladko slovensko — v narečju knjig pa ne umeje, kakor če bi bil to drug jezik. Od tod tudi izrek, ki sem ga čula že neštevilo krat: „Krainisch kann ich, aber slovenisch nicht“. — Upajmo, da nas spravi v tem oziru nova višja deklinška šola v Ljubljani znatno na boljše.

Naj preidem do romanov, novel, povesti itd. Tega gradiva je toliko v svetovni literaturi, da je res izbor težava. Kedo nam pové, kaj je dobro, kaj slabo; kaj je čitanja vredno, kaj ne? Nekaterniki trdé, da je treba le dobrega ukusa in nekaj znanja, da si izberemo dobro čtivo. A — a — vpričo take trditve moram pač priznati svojo nezmožnost. — Torej kupim si knjigo, čitam jo s kritičnim očesom in pridem naposled do prepričanja, da stvar nič ne velja. A kaj mi hasne zdaj zvoniti po toči? Čitala sem jo zato vendar. — Boljše se mi vidi tedaj vsakako, ozirati se nekoliko na kritike. Seveda se moramo držati le resne kritike od kompetentne strani. Glasov onih kritikastrov, ki hvalisajo ali zamečejo le iz osebnih ali spekulativnih ozirov, pač ne smemo slušati. Tu treba pač nekaj znanja in če hočete tudi okusa, da se razloči, v katero kategorijo spada ta ali oni kritik. — Tudi imena najbolj slovečih pisateljev nam dostikrat niso porok, da dobimo res kaj dobrega v roko. Saj se vendar vsakemu pripeti, da časih zavozi, posebno pa, če se čuti nezmotljivega.

Es irrt der Mensch, solang er strebt.
Goethe.

Res, dober roman nam je prava duševna slast. Ne samo, da mora lepi, krepki jezik vsacega človeka, ki umeje jezikovne lepote, prav od srca razveseliti, a tudi vsebina sama nam daje dosti tvarine za razmišljevanje. Koliko zanimanja vzbuja že karakteristika glavnih oseb, seveda, če je vedel pisatelj načrtati svoje junake dosti plastično; koliko gradiva nam daje za psihološke študije! Nadalje krajevni opisi, situacije itd. Kedor zna čitati, najde vedno dosti, kar je pozornosti vredno, brez vsega ozira na dejanje samo, ki morebiti je tudi prav mično. Vrh tega pa razpravlja vsak boljši roman o raznih vprašanjih itd., da ga smemo imenovati resnično poučnega za onega, ki vé s potrebno pozornostjo čitati.

Kaj pa naše ženstvo? V obče premalo omikano, da bi se mogle vglobiti v čtivo, ga le površno preletava, zasledujoč le djanje. Vse drugo jim ni nič. Kar je poučnega, izobraževalnega, se jim izgubi, ker jim ne napravlja niti najmanjšega utisa. Zato pa segajo tudi rajši po tistih „skrupcalih, tistih petkrajcarskih romanih“ v kojih vlada navadno le preživa fantazija, ki slika s kričečimi barvami same neverjetne, sentimentalne ali pretirano hudobne osebe in nemožna dejanja. Tako čtivo seveda ni izobraževalno in baš pred njim sem že svarila v svojem članku o ženskih študijah. Grajala sem že tam tiste „prazne, mehkužne, neverjetne romane“, s kojimi

se zalagajo čitateljice iz posojilnih knjižnic, ter ob jednem tudi način čitanja, češ, navadno se prečita le prvih 10—12 strani in sklep. Seveda nisem takrat mislila, da bi bil kedo toli naiven, da bi to osobno vzel. — Ravno tako tudi nisem hotela sumarično zavreči vse literature, kakor mi očita c. g. Grešnik. Govorila sem o *slabem* čtivu, a on je mislil na *dobro*. Zdaj vidim, da le nisem bila dosti oprezna.

Kar pa se tiče ženske emancipacije, rajši kar nič ne odgovarjam, kajti za ta odgovor bi trebalo zopet celega članka. Vsakako se mi pa dozdeva, da je c. gosp. G. pojem o ženski emancipaciji sličen volilni pravici v splošni V. kuriji.

Torej pravico do izobrazbe imamo! Da, imeli smo jo že pred; saj nam ni nihče branil plačati drage privatne učitelje. Pa celó zdaj! Par tednov po izidu mojega članka „O ženskih študijah“ so se nam odprle tudi vi soke šole. Tega pa zdaj seveda še nisem mogla zabeležiti, ker, žal, nisem nobena pythia. Sicer pa vendar ne vem, če nam ta pravica ne prinaša samo „brodlose Künste“

Vsakako pa priporočam svojim sestram — tudi onim; ki ne mislijo nikdar pohajati visokih šol, poleg romanov tudi nekoliko fizike, kemije, logike itd. Slednje pa posebno tudi onim zastopnikom krepkejšega spola, ki mislijo odgovarjati na „Slovenkine“ članke.

D a n i c a.

Morda . . .

Oj zvezdice prijazne,
Neba zlati cvetovi,
Svetilke ve ponočne, —
Orjaški vi svetovi.

Mordà se kdaj vam sanja
O zemlji, sestri vaši,
Kjer bol z radóstjo biva
V nesmrtui duši naši . . .

V i d a.

Prevara.

Po zimi sem tolikrat mislil:
Ko pride gorko poletje,
Imel bom v naravi zavetje.
Vso žalost iz srca mi vzame
Veselih ptic ljubeznivo petje.

Osipljejo davno se rože,
Mladiče izpeljal je orel,

Na polji je klas dozorel —

In kaj imam od poletja?

Nič drugega ne, da sem močno ogorel.

Anton Medved.

Skopost in varčnost.

Po italijanskem prevela Marica.

Na tem blaženem svetu se zamenjuje čestokrat — in po krivici ekonomija sè skopostjo.

„L'homme sage et rangé met l'argent dans sa tête, mais il se garde bien de le mettre en son coeur“, pravi nek moder francoski pesnik, kar se pravi po naše nekako tako-le: Moder in reden mož deva denar v svojo glavo ali on se skrbno čuva, da mu denar ne pride v srce.

Te dve vrsti pojasnili bi dovolj pojem o ekonomiji in skoposti.

Prvi teh dveh izrazov pomeni čednost, veliko čednost, drugi izraz pa strast in sicer eno najbolj antipatičnih strasti.

Skrbno pa moramo paziti, da ko smo na vrhuncu, kateri označuje čednost, ne telebnimo v strast.

Ekonomija, drage čitateljice, je prava razdelitev naših dohodkov, ki so nam dani za naše potrebe.

Ona nas vodi k redu, k razmišljevanju, k delu.

Nekateri puntarski duhovi se vsemu temu brezmišelnó smejejo, kajti ekonomija se jim pač dozdeva jako mala krepost.

Ali verujte mi, zagotavljam vas, da to ni nikakova mala čednost; varčnost je podlaga miru in vsakega ugodnega življenja.

Pameten človek, naj bo že mož ali žena, ki ne troši več nego mu dovoljujejo njegovi dohodki, osobito ne, da si privoščí kako nepotrebno materijalno veselje, oni človek doseže najlaže srečo ali vsaj zadovoljnost. On gleda kakor umetnik predmet, ki mu ugaja in ga ne more dobiti, ne da bi zato zavidal srečnejšega.

Kakor se ne moremo polastiti zlatih solčnih žarkov, tako ne smemo poskušati polastiti se stvari, za katere bi morali izdati kar smo odmenili za potrebne reči.

Ali se moramo zato odreči za vedno zaželjenim stvarjem, ki nam ugajajo? Gotovo ne! Marveč delali bomo, da bodo zaželjene reči kdaj naše in ko si jih pridobimo pošteno ter z delom, tedaj lahko položimo roko zmagonosno nanje, z brezmejnim veseljem češ, to je sad našega truda!

Varčnost, kakor jo razumevam jaz, obstoja v tem, da znamo prav in pametno razdeliti dohodke, s katerimi lahko razpolagamo in ne v *stiskanji* teh dohodkov, katere bi devali na stran in s tem kratili brezpotrebno onim, ki žive v naši družini vsako ugodnost.

Najbolj varčni pa moramo biti — s časom: Franklin je rekel: